

ECONiX Build Knowledge
Secure Access

Twelfth Development Plan from **Health Perspective** (2024-2028)

Sağlık Perspektifinden On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

www.econix.net

Sağlık Perspektifinden On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)

ECONiX Araştırma

ECONiX Araştırma, Doğu Avrupa, Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Batı Asya'daki kamu ve akademik kurumlar ile ilaç, tıbbi cihaz ve sağlık hizmetleri şirketleri için pazara erişim, sağlık ekonomisi ve sonuç araştırması, gerçek yaşam veri analizi, tıbbi bilgi yönetimi ve iş geliştirme dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere danışmanlık hizmetleri sunan Estonya, Tunus ve Türkiye merkezli uluslararası bir şirkettir.

Twelfth Development Plan from Health Perspective (2024-2028)

ECONiX Research

ECONiX Research is an international company based in Estonia, Tunisia and Türkiye providing consulting services including but not limited to market access, health economics and outcomes research, real life data analysis, medical information management and business development for public and academic institutions and pharmaceutical, medical device and healthcare companies in Eastern Europe, Middle East, North Africa and West Asia.

Araştırmacılar | *Researchers*

Ec. Aslı Dalkıran, ECONiX Araştırma, İstanbul | Pharm. Aslı Dalkıran, ECONiX Research, İstanbul

Danışmanlar | *Advisors*

Dr. Güvenç Koçkaya, ECONiX Araştırma, İstanbul | *Dr. Güvenç Koçkaya ECONiX Research İstanbul*

Dr. Birol Tibet, ECONiX Araştırma, İstanbul | *Dr. Birol Tibet, ECONiX Research İstanbul*

ECONiX Araştırma Analiz ve Danışmanlık A.Ş. | *ECONiX Research Analysis and Consulting Inc.*

Ar-Ge Merkezi | *R&D Centre*

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Teknopark N 165 Atakum Samsun, Türkiye

Avrasya Ofisi | *Eurasia Office*

Etiler Mh Seher Yıldızı Sk No 23 9 Beşiktaş, İstanbul, Türkiye

Avrupa Ofisi | *Europe Office*

Harju maakond Tallinn, Kesklinna linnaosa Tornimäe tn 5 Estonia

Kuzey Amerika Ofisi | *North America Office*

867 Boylston St Suite 500 Boston, MA 02116, USA

Orta Doğu & Kuzey Afrika Ofisi | *Middle East & North Africa Office*

Lot B 17 Centre urbain Nord Tunis Tunisia

E-posta | *E-mail:* hello@econix.net

Telefon | *Telephone:* +90 850 255 19 34

www.econix.net / www.econalix.net

Tüm hakları saklıdır. İzinsiz çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya kötüye kullanılamaz.

ECONiX Araştırma Analiz ve Danışmanlık A.Ş. Türkiye & ECONiX Consulting OÜ, Estonya 2022

All rights reserved. No unauthorized reproduction, distribution or misuse.

ECONiX Research Analysis and Consulting Inc. Türkiye & ECONiX Consulting OÜ, Estonia 2022

Künye | *Imprint*

ECONiX Araştırma Raporları, Sağlık Perspektifinden On İkinci Kalkınma Planı (2024 – 2028), Kasım 2023, İstanbul, Türkiye

ECONiX Research Reports, Twelfth Development Plan from a Health Perspective (2024 – 2028), November 2023, İstanbul, Türkiye

Introduction

Giriş

This document presents the scope of the 12th Development Plan, prepared by the Presidency of the Republic of Turkey, Presidency of Strategy and Budget Directorate for the period 2024-2028, from a health perspective. The realization of each of the targets outlined here requires careful planning, resource allocation and effective execution. It is also important that all health targets are supported by public participation and stakeholder collaboration. Public and private sector cooperation, long-term commitments and balanced resource allocation are required to make this plan a success.

Bu dokümanda Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından 2024-2028 dönemi için hazırlanan 12. Kalkınma Planı'nın sağlık perspektifinden kapsamı sunulmaktadır. Burada belirtilen her bir hedefin gerçekleştirilmesi için dikkatli planlama, kaynak tahsisi ve etkili yürütme gerekmektedir. Ayrıca, tüm sağlık hedeflerinin toplumsal katılım ve paydaş işbirliği ile desteklenmesi önemlidir. Bu planı başarıya ulaştırmak için kamu ve özel sektör işbirliği, uzun vadeli taahhütler ve dengeli kaynak dağıtımı gerekmektedir.

Promoting healthy lifestyles can improve the health of individuals and reduce health costs. The potential to reduce the risk of cancer and other non-communicable diseases is high.

It may take a long time to see the results of increased awareness. There is a risk that resources are not adequately allocated.

For health promotion campaigns to be effective, long-term plans should be developed and individuals should be trained to adopt healthy lifestyles. Effective implementation of screening programs and evaluation of results are important.

Protecting against the risks of non-communicable diseases by promoting healthy lifestyles health services will be strengthened.

Efforts will be made to encourage healthy habits and lifestyles, promoting awareness and literacy on health. Institutions will collaborate to address climate change's impact on health. Enhancing multi-stakeholder health responsibility models aims to improve health outcomes. Screening programs, including for cancer, will expand to reduce non-communicable disease risks. Services for women, children, and reproductive health will be strengthened, alongside adolescent health services. Traditional and Complementary Medicine practices will be standardized for safe use. New mechanisms will ensure the safe supply of food supplements and herbal products.

Sağlıklı yaşam tarzı teşvik edilerek bulaşıcı olmayan hastalık risklerine karşı koruyucu sağlık hizmetleri güçlendirilecektir.

Sağlıklı alışkanlıkları ve yaşam tarzlarını teşvik etmek, sağlık konusunda farkındalığı ve okuryazarlığı artırmak için çaba gösterilecektir. Kurumlar, iklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkisini ele almak için işbirliği yapacaktır. Çok paydaşlı sağlık sorumluluğu modellerinin geliştirilmesi, sağlık sonuçlarının iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Bulaşıcı olmayan hastalık risklerini azaltmak için kanser de dahil olmak üzere tarama programları yaygınlaştırılacaktır. Ergen sağlığı hizmetlerinin yanı sıra kadın, çocuk ve üreme sağlığına yönelik hizmetler güçlendirilecektir. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp uygulamaları güvenli kullanım için standartlaştırılacaktır. Yeni mekanizmalar gıda takviyeleri ve bitkisel ürünlerin güvenli bir şekilde tedarik edilmesini sağlayacaktır.

Sağlıklı yaşam tarzlarının teşviki bireylerin sağlığını artırabilir ve sağlık maliyetlerini azaltabilir. Kanser ve diğer bulaşıcı olmayan hastalık risklerini azaltma potansiyeli yüksektir.

Farkındalık artışının sonuçlarını görmek uzun zaman alabilir. Kaynakların yeterli dağıtılmaması riski bulunmaktadır.

Sağlığı teşvik edici kampanyaların etkili olması için uzun vadeli planlar geliştirilmeli ve bireylere sağlıklı yaşam tarzlarını benimsemeleri konusunda eğitim verilmelidir. Tarama programlarının etkin bir şekilde uygulanması ve sonuçların değerlendirilmesi önemlidir.

Early diagnosis and treatment of rare diseases is of great importance for patients and their families. This step has the potential to provide more support to these patients.

Diagnosis and treatment of rare diseases may require specialized specialists and facilities, which means additional resources will be needed.

Screening programs should be expanded and centres focusing on specific diseases need to be established and promoted. It is also important to develop home health services and follow-up systems.

The capacity of health services provided to individuals with special needs and rare diseases will be strengthened.

Efforts will focus on developing and expanding screening programs to enable early diagnosis of rare diseases. The intention is to increase the number of treatment and research centers dedicated to addressing these conditions. Additionally, there will be a concerted push to facilitate access to effective health service delivery specifically tailored for individuals with mental special needs and their families. Strengthening home health services is a priority, accompanied by the development of a monitoring and follow-up system to ensure comprehensive care.

Özel gereksinimi ve nadir hastalığı olan bireylere sunulan sağlık hizmetlerinin kapasitesi güçlendirilecektir.

Nadir hastalıkların erken teşhisini sağlamak amacıyla tarama programlarının geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına odaklanılacaktır. Bu hastalıklara yönelik tedavi ve araştırma merkezlerinin sayısının artırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, özel zihinsel ihtiyaçları olan bireyler ve aileleri için özel olarak tasarlanmış etkili sağlık hizmeti sunumuna erişimi kolaylaştırmak için yoğun bir çaba sarf edilecektir. Evde sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi, kapsamlı bakım sağlamak için bir izleme ve takip sisteminin geliştirilmesi ile birlikte bir önceliktir.

Nadir hastalıkların erken teşhisi ve tedavisi, hasta ve aileleri için büyük bir önem taşır. Bu adım, bu hastalara daha fazla destek sağlama potansiyeline sahiptir.

Nadir hastalıkların tanı ve tedavisi için özel uzmanlar ve tesisler gerekebilir, bu da ek kaynaklara ihtiyaç duyulacağı anlamına gelir.

Tarama programları genişletilmeli ve özel hastalıklara odaklanan merkezlerin kurulması ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, evde sağlık hizmetlerinin ve takip sistemlerinin geliştirilmesi önemlidir.

The capacity to deliver more effective health care in emergencies can be a major public health benefit.

Such capacity building can be costly and may require long-term investments.

It is important to improve monitoring systems for communicable diseases, increase vaccine production capacity and raise public awareness. Investments should be made in strengthening infrastructure and training staff.

Preparedness and response capacity to infectious diseases, sudden health shocks, disasters and emergencies will be strengthened.

Efforts will target the enhancement of existing diagnosis, monitoring, and early warning systems for communicable diseases. Establishing dedicated centers for the production of biological products and reinforcing national vaccine production capacity are key objectives. This will be paralleled by elevating social awareness through stronger immunization programs, extending vaccinations to encompass all risk groups. Strategic road maps will be devised, outlining the roles and responsibilities of health service providers in extraordinary situations like global pandemics and disasters. Simultaneously, comprehensive planning for the efficient flow of materials and personnel will be prioritized. Strengthening infrastructure and capacity to ensure reliable information flow and coordination during emergencies is an integral part of these efforts.

Bulaşıcı hastalıklara, ani sağlık şoklarına, afet ve acil durumlara hazırlık ve müdahale kapasitesi güçlendirilecektir.

Bulaşıcı hastalıklar için mevcut teşhis, izleme ve erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Biyolojik ürünlerin üretimi için özel merkezlerin kurulması ve ulusal aşı üretim kapasitesinin güçlendirilmesi temel hedeflerdir. Buna paralel olarak, daha güçlü bağışıklama programları yoluyla toplumsal farkındalık artırılacak ve aşular tüm risk gruplarını kapsayacak şekilde genişletilecektir. Küresel salgınlar ve afetler gibi olağanüstü durumlarda sağlık hizmeti sunucularının rol ve sorumluluklarını belirleyen stratejik yol haritaları oluşturulacaktır. Eş zamanlı olarak, malzeme ve personelin etkin akışı için kapsamlı planlamaya öncelik verilecektir. Acil durumlarda güvenilir bilgi akışı ve koordinasyonu sağlamak için altyapı ve kapasitenin güçlendirilmesi bu çabaların ayrılmaz bir parçasıdır.

Acil durumlarda daha etkili bir sağlık hizmeti sunma kapasitesi, halk sağlığına büyük bir fayda sağlayabilir.

Bu tür kapasite geliştirme maliyetli olabilir ve uzun vadeli yatırımları gerektirebilir.

Bulaşıcı hastalıklar için izleme sistemlerinin geliştirilmesi, aşı üretim kapasitesinin artırılması ve toplumsal farkındalığın artırılması önemlidir. Altyapının güçlendirilmesi ve personel eğitimi için yatırım yapılmalıdır.

Strengthening primary health care facilities can promote greater access to health services and better preventive health care.

These changes may need to be integrated into the whole health system and ensure long-term sustainability.

Family health centres and family physicians need to be strengthened, trained and expanded. It is important to develop feedback systems and provide incentives.

The role of primary health care facilities in the protection and promotion of health will be strengthened, their primary use within service levels will be ensured and interaction between levels will be improved.

The aim is to enhance primary health care facilities, offering comprehensive services to reduce pressure on higher-level health centers. Digital applications will empower family health centers, especially in disease screening and treatment follow-up. Increasing family health centers and providing continuous training for physicians will improve services. Feedback systems will strengthen interaction between service levels. Expansion and improvement of healthy life centers are planned, along with incentives to encourage the use of primary health care. Nationally expanded family dentistry practices will prioritize patients in need of further treatment. Migration health services will be integrated into the national health system for better efficiency and sustainability.

Birinci basamak sağlık tesislerinin sağlığın korunması ve geliştirilmesindeki rolü güçlendirilecek, hizmet basamakları içerisinde öncelikle kullanımı sağlanacak, basamaklar arası etkileşim geliştirilecektir.

Amaç, üst düzey sağlık merkezleri üzerindeki baskıyı azaltmak için kapsamlı hizmetler sunarak birinci basamak sağlık tesislerini geliştirmektir. Dijital uygulamalar, özellikle hastalık taraması ve tedavi takibinde aile sağlığı merkezlerini güçlendirecektir. Aile sağlığı merkezlerinin artırılması ve hekimlere sürekli eğitim verilmesi hizmetleri iyileştirecektir. Geri bildirim sistemleri hizmet kademeleri arasındaki etkileşimi güçlendirecektir. Sağlıklı hayat merkezlerinin yaygınlaştırılması ve iyileştirilmesi ile birinci basamak sağlık hizmetlerinin kullanımını teşvik edecek teşvikler planlanmaktadır. Ulusal çapta yaygınlaştırılan aile dış hekimliği uygulamaları, ileri tedavi ihtiyacı olan hastalara öncelik verecektir. Göç sağlığı hizmetleri, daha iyi verimlilik ve sürdürülebilirlik için ulusal sağlık sistemine entegre edilecektir.

Birinci basamak sağlık tesislerinin güçlendirilmesi, sağlık hizmetlerine daha fazla erişimi ve daha iyi koruyucu sağlık hizmetlerini teşvik edebilir.

Bu değişikliklerin tüm sağlık sistemine entegre edilmesi ve uzun vadeli sürdürülebilirlik sağlanması gerekebilir.

Aile sağlığı merkezlerinin ve aile hekimlerinin güçlendirilmesi, eğitimi ve yaygınlaştırılması gerekmektedir. Geri bildirim sistemlerinin geliştirilmesi ve teşviklerin sağlanması önemlidir.

This increased capacity in the fight against addiction can lead to better outcomes and reduced societal costs in the fight against addiction.

Combating addiction requires a long-term and sustained effort.

The development of treatment and rehabilitation services, the expansion of specialized centres and the training of health personnel are important.

The capacity and quality of services for combating addiction will be improved, accessibility will be increased and complementary services will be provided.

Efforts aim to enhance counseling, treatment, and social rehabilitation services while improving their quality and fostering institutional cooperation. Ongoing addiction prevention programs will continue to raise public awareness and highlight successful interventions. An information infrastructure will coordinate counseling and treatment services. Expansion of face-to-face and call center counseling, alongside psychosocial support in primary health care, is planned. Specialized centers for addiction and recovery will cater to diverse population groups. Enhancing the quantity and quality of addiction-related health personnel is a priority, aligning with evolving needs. Clinical protocols will expand for better diagnosis and treatment in addiction cases, emphasizing improved clinical quality. Evidence-based activities to combat addiction will be designed through regular surveys on substance use, ensuring data privacy and inter-institutional data sharing.

Bağımlılıkla mücadeleye yönelik sunulan hizmetlerin kapasitesi ile kalitesi iyileştirilecek, erişilebilirlik artırılacak ve hizmetlerin tamamlayıcı şekilde sunulması sağlanacaktır.

Çalışmalar, danışmanlık, tedavi ve sosyal rehabilitasyon hizmetlerini geliştirmeyi, kalitelerini artırmayı ve kurumsal işbirliğini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Devam eden bağımlılığı önleme programları, kamu bilincini artırmaya ve başarılı müdahaleleri vurgulamaya devam edecektir. Danışmanlık ve tedavi hizmetlerini koordine edecek bir bilgi altyapısı oluşturulacaktır. Birinci basamak sağlık hizmetlerinde psikososyal desteğin yanı sıra yüz yüze ve çağrı merkezi danışmanlığının yaygınlaştırılması planlanmaktadır. Bağımlılık ve iyileşme için uzmanlaşmış merkezler farklı nüfus gruplarına hitap edecektir. Bağımlılıkla ilgili sağlık personelinin nicelik ve niteliğinin artırılması, gelişen ihtiyaçlara uygun olarak bir önceliktir. Bağımlılık vakalarında daha iyi teşhis ve tedavi için klinik protokoller genişletilecek ve klinik kalitenin artırılması vurgulanacaktır. Madde kullanımına ilişkin düzenli anketler, veri gizliliğinin sağlanması ve kurumlar arası veri paylaşımı yoluyla bağımlılıkla mücadeleye yönelik kanıta dayalı faaliyetler tasarlanacaktır.

Bağımlılıkla mücadeledeki bu artırılmış kapasite, bağımlılıkla mücadelede daha iyi sonuçlar ve azaltılmış toplumsal maliyetler sağlayabilir.

Bağımlılıkla mücadele uzun vadeli ve sürekli bir çaba gerektirir.

Tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin geliştirilmesi, uzmanlaşmış merkezlerin yaygınlaştırılması ve sağlık personelinin eğitimi önemlidir.

Improving the quality of health education and a balanced distribution of health personnel can increase the efficiency of health services.

It should be noted that such improvements require resources and long-term planning.

Improving the quality of health education and implementing performance-based payment systems are important.

Human resources and physical infrastructure in health will be improved in terms of quantity and quality, and balance will be ensured in the distribution among regions.

Efforts will enhance the quality of health education in medicine, dentistry, and pharmacy with standardized IT-supported curricula nationwide. The performance-based payment system will integrate health outcomes, patient and staff satisfaction, and quality indicators. Professionals' distribution will meet regional needs, guided by national investment plans for balanced infrastructure and improved hospital bed efficiency. Health facilities will bolster resilience for uninterrupted services during disasters. Policies for global health workforce mobility will be established. Specialized services like tissue, organ, and stem cell transplantation will expand for increased accessibility nationally and internationally.

Sağlıkta insan kaynağı ile fiziki altyapı nicelik ve nitelik olarak iyileştirilecek ve bölgeler arası dağılımda denge sağlanacaktır.

Ülke çapında standartlaştırılmış BT destekli müfredat ile tıp, diş hekimliği ve eczacılık alanlarında sağlık eğitiminin kalitesi artırılacaktır. Performansa dayalı ödeme sistemi sağlık sonuçlarını, hasta ve personel memnuniyetini ve kalite göstergelerini entegre edecektir. Profesyonellerin dağılımı, dengeli altyapı ve iyileştirilmiş hastane yatağı verimliliği için ulusal yatırım planları tarafından yönlendirilen bölgesel ihtiyaçları karşılayacaktır. Sağlık tesisleri, afetler sırasında kesintisiz hizmet için dayanıklılığı destekleyecektir. Küresel sağlık işgücü hareketliliğine yönelik politikalar oluşturulacaktır. Doku, organ ve kök hücre nakli gibi uzmanlaşmış hizmetler, ulusal ve uluslararası düzeyde daha fazla erişilebilirlik için genişletilecektir.

Sağlık eğitimi kalitesinin artırılması ve sağlık personelinin dengeli bir şekilde dağıtılması sağlık hizmetlerinin etkinliğini artırabilir.

Bu tür geliştirmelerin kaynakları ve uzun vadeli planlamayı gerektirdiği unutulmamalıdır.

Sağlık eğitimi kalitesinin artırılması ve performansa dayalı ödeme sistemlerinin uygulanması önemlidir.

Providing more health services to the older population can help them to age more healthily and independently.

The increase in the ageing population may require greater allocation of resources.

New models for elderly care need to be implemented and preventive and curative services need to be strengthened.

The capacity of preventive and curative health services for active ageing will be improved and increased.

A new model will be implemented, integrating health and social services for elderly care while ensuring coordination among various institutions. Both preventive and curative services for the elderly will be reinforced. The expansion of centers providing geriatrics and palliative care services will occur, integrating with home health and care services to facilitate access to health services for the elderly.

Aktif yaşlanmaya yönelik koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinin kapasitesi iyileştirilecek ve artırılabacaktır.

Yaşlı bakımı için sağlık ve sosyal hizmetleri bütünleştiren ve çeşitli kurumlar arasında koordinasyonu sağlayan yeni bir model uygulanacaktır. Yaşlılara yönelik hem önleyici hem de tedavi edici hizmetler güçlendirilecektir. Geriatri ve palyatif bakım hizmetleri sunan merkezler yaygınlaştırılacak, yaşlıların sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak için evde sağlık ve bakım hizmetleri ile entegre edilecektir.

Yaşlı nüfusa daha fazla sağlık hizmeti sunulması, yaşlanmayı daha sağlıklı ve bağımsız bir şekilde sürdürmelerine yardımcı olabilir.

Yaşlanma nüfusunun artması, kaynakların daha fazla tahsis edilmesini gerektirebilir.

Yaşlı bakımı için yeni modellerin uygulanması ve önleyici ve tedavi edici hizmetlerin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Health tourism can contribute to a country's economy and increase access to health services.

Health tourism can tighten healthcare services for the local population and increase infrastructure requirements.

An effective system for the regulation and supervision of health tourism should be developed and infrastructure improvements should be made.

Health tourism service capacity will be improved in terms of quality and quantity, and the preferability of Türkiye in the international arena will be increased.

Under the initiative to establish "Health Türkiye" as a global brand, promotional activities for health tourism in Türkiye will be intensified. The auditing system for health institutions and intermediaries in the health tourism sector will be strengthened, with a focus on authorization certificates. Encouragement of health facility accreditation specifically for health tourism will be prioritized. Practices will be developed to expand health tourism into areas that offer high added value. Additionally, essential infrastructure for remote monitoring of health tourism beneficiaries will be established.

Sağlık turizmi hizmet kapasitesi nitelik ve nicelik olarak geliştirilecek, uluslararası alanda ülkemizin tercih edilirligi artırılabacaktır.

"Health Türkiye"yi küresel bir marka haline getirme girişimi kapsamında, Türkiye'de sağlık turizmine yönelik tanıtım faaliyetleri yoğunlaştırılacaktır. Sağlık turizmi sektöründe yer alan sağlık kuruluşları ve aracılar için denetim sistemi, yetki belgeleri odaklı olmak üzere güçlendirilecektir. Sağlık turizmi özelinde sağlık tesisi akreditasyonunun teşvik edilmesine öncelik verilecektir. Sağlık turizminin yüksek katma değer sunan alanlara yaygınlaştırılması için uygulamalar geliştirilecektir. Ayrıca, sağlık turizmi yararlanıcılarının uzaktan izlenebilmesi için gerekli altyapı oluşturulacaktır.

Sağlık turizmi, ülkenin ekonomisine katkı sağlayabilir ve sağlık hizmetlerine erişimi artırabilir.

Sağlık turizmi, sağlık hizmetlerini yerel halk için sıkılaştırabilir ve altyapı gereksinimlerini artırabilir.

Sağlık turizminin düzenlenmesi ve denetimi için etkili bir sistem geliştirilmeli ve altyapı iyileştirmeleri yapılmalıdır.

A quality and safety-oriented healthcare system can increase patient satisfaction and improve service quality.

Quality measurement and improvement can be a complex process and require resources.

It is important to develop quality measurement systems, improve accreditation processes and make legal arrangements to ensure patient safety.

Measurement, evaluation and improvement of health service delivery quality and clinical quality will be ensured, accreditation system in health services will be developed and patient safety will be ensured.

Efforts will be made to ensure the measurement and enhancement of clinical quality in health services. A multi-stakeholder approach will be used to produce, update, and widely disseminate clinical guidelines. Systems for clinical quality will be developed to accurately measure success in clinical processes and outcomes. Legal and administrative arrangements will be implemented to ensure patient safety. Activities promoting and encouraging natural delivery will be expanded, while the accreditation infrastructure will be enhanced to increase the number of accredited health facilities.

Sağlık hizmet sunum kalitesinin ve klinik kalitenin ölçülmesi, değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi sağlanacak, sağlık hizmetlerinde akreditasyon sistemi geliştirilecek ve hasta güvenliği temin edilecektir.

Sağlık hizmetlerinde klinik kalitenin ölçülmesi ve geliştirilmesini sağlamak için çalışmalar yapılacaktır. Klinik kılavuzların üretilmesi, güncellenmesi ve yaygınlaştırılması için çok paydaşlı bir yaklaşım kullanılacaktır. Klinik süreçler ve sonuçlardaki başarıyı doğru bir şekilde ölçmek için klinik kalite sistemleri geliştirilecektir. Hasta güvenliğini sağlamak için yasal ve idari düzenlemeler hayata geçirilecektir. Doğal sunumu teşvik eden ve destekleyen faaliyetler yaygınlaştırılacak ve akredite sağlık tesislerinin sayısını artırmak için akreditasyon altyapısı geliştirilecektir.

Kalite ve güvenlik odaklı bir sağlık hizmeti sistemi, hasta memnuniyetini artırabilir ve hizmet kalitesini yükseltebilir.

Kalite ölçümü ve iyileştirilmesi karmaşık bir süreç olabilir ve kaynaklar gerektirebilir.

Kalite ölçüm sistemlerinin geliştirilmesi, akreditasyon süreçlerinin iyileştirilmesi ve hasta güvenliğini sağlamak için yasal düzenlemeler yapılması önemlidir.

Digital health technologies can make healthcare more accessible and efficient.

Digitalization can be costly and raise security issues.

Integration of digital health solutions, regulatory arrangements and public awareness should be increased.

Effective and efficient use of digital health solutions within the health system will be ensured, and the use of digital health technologies will be expanded.

Efforts will focus on integrating digital health solutions effectively into the healthcare system and supporting the digitalization infrastructure of hospitals. Special attention will be given to developing "Telehealth" systems for monitoring and managing chronic diseases, ensuring their expanded use through interoperability with relevant systems. Legislative arrangements will be made concerning the use of digital technologies, reimbursement for digital health services, and personnel remuneration. Public awareness about utilizing digital technologies in healthcare will be raised, concurrently improving digital health literacy.

Dijital sağlık çözümlerinin sağlık sistemi içerisinde etkin ve verimli kullanımı sağlanacak, dijital sağlık teknolojilerinin kullanımı yaygınlaştırılacaktır.

Çalışmalar, dijital sağlık çözümlerinin sağlık sistemine etkin bir şekilde entegre edilmesine ve hastanelerin dijitalleşme altyapısının desteklenmesine odaklanacaktır. Kronik hastalıkların izlenmesi ve yönetilmesi için "Tele Sağlık" sistemlerinin geliştirilmesine ve ilgili sistemlerle birlikte çalışabilirlik yoluyla yaygın kullanımının sağlanmasına özel önem verilecektir. Dijital teknolojilerin kullanımı, dijital sağlık hizmetlerinin geri ödemesi ve personel ücretlerine ilişkin mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır. Sağlık hizmetlerinde dijital teknolojilerin kullanımına ilişkin kamu farkındalığı artırılacak ve eş zamanlı olarak dijital sağlık okuryazarlığı geliştirilecektir.

Dijital sağlık teknolojileri, sağlık hizmetlerini daha erişilebilir ve verimli hale getirebilir.

Dijitalleşme maliyetli olabilir ve güvenlik konularını gündeme getirebilir.

Dijital sağlık çözümlerinin entegrasyonu, mevzuat düzenlemeleri ve toplumsal farkındalık artırılmalıdır.

Data-driven policy making can lead to more effective decision-making and health system improvement.

Data collection and analysis processes can be complex and data security is important.

Infrastructure and regulations should be developed to improve data quality, ensure data security and encourage data use.

Data production will be ensured in a quality and detail that can be used as input for data and evidence-based policy making, that is suitable for use in scientific research and analysis, and that enables international comparisons.

The focus will be on ensuring detailed and high-quality data production suitable for international comparisons, through standardization processes aligned with national and international norms. Efforts will aim to enhance data quality, reliability, and cyber security within health data. Improvements will target better cooperation and coordination for inter-institutional data sharing. Furthermore, establishing legal and administrative infrastructure for anonymization and secondary use of health data, particularly for research and development (R&D) purposes, to transform them into economic value will be a priority.

Veri ve kanıta dayalı politika oluşturmada girdi olarak kullanılacak, bilimsel araştırma ve analizlerde kullanılmaya elverişli, uluslararası karşılaştırmalara olanak sağlayan kalite ve ayrıntıda veri üretimi sağlanacaktır.

Ulusal ve uluslararası normlarla uyumlu standardizasyon süreçleri aracılığıyla uluslararası karşılaştırmalara uygun detaylı ve yüksek kaliteli veri üretiminin sağlanmasına odaklanılacaktır. Çabalar, sağlık verilerinde veri kalitesini, güvenilirliğini ve siber güvenliği artırmayı amaçlayacaktır. İyileştirmeler, kurumlar arası veri paylaşımı için daha iyi işbirliği ve koordinasyonu hedefleyecektir. Ayrıca, sağlık verilerinin anonimleştirilmesi ve başta araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) amaçlı olmak üzere ikincil kullanımının ekonomik değere dönüştürülmesi için yasal ve idari altyapının oluşturulması öncelikli olacaktır.

Veri odaklı politika oluşturma, daha etkili kararlar almayı ve sağlık sisteminin geliştirilmesini sağlayabilir.

Veri toplama ve analiz süreçleri karmaşık olabilir ve veri güvenliği önemlidir.

Veri kalitesini artırmak, veri güvenliğini sağlamak ve veri kullanımını teşvik etmek için altyapı ve düzenlemeler geliştirilmelidir.

Financial sustainability can ensure the long-term continuity of health services.

The changes required for financial sustainability may require changing existing practices.

Efforts should be made to implement evidence-based financial models, reduce unnecessary procedures and use resources more efficiently.

Financial sustainability will be ensured in the health system.

The comprehensive strategy encompasses several key initiatives. It aims to revolutionize healthcare by implementing evidence-based models for reimbursement and conducting effective cost assessments. This approach seeks to streamline services, particularly in laboratory and medical imaging practices, by establishing audits to minimize unnecessary procedures. The transformation of university hospital management into a sustainable structure that balances education, research, and service functions is a pivotal aspect. Concurrently, the strategy emphasizes raising awareness and promoting the rational use of medicines, supporting a value-based health service approach, and championing innovation in personalized medicine by ensuring the generation of dependable data.

Sağlık sisteminde mali sürdürülebilirlik sağlanacaktır.

Kapsamlı strateji çeşitli kilit girişimleri içermektedir. Geri ödeme için kanıta dayalı modeller uygulayarak ve etkili maliyet değerlendirmeleri yaparak sağlık hizmetlerinde devrim yaratmayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, özellikle laboratuvar ve tıbbi görüntüleme uygulamalarında, gereksiz prosedürleri en aza indirmek için denetimler oluşturarak hizmetleri kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Üniversite hastanesi yönetiminin eğitim, araştırma ve hizmet işlevlerini dengeleyen sürdürülebilir bir yapıya dönüştürülmesi çok önemli bir husustur. Aynı zamanda strateji, farkındalığın artırılmasını ve akılcı ilaç kullanımının teşvik edilmesini, değer temelli sağlık hizmeti yaklaşımının desteklenmesini ve güvenilir verilerin üretilmesini sağlayarak kişiselleştirilmiş tıp alanında yenilikçiliğin savunulmasını vurgulamaktadır.

Mali sürdürülebilirlik sağlık hizmetlerinin uzun vadeli devamlılığını sağlayabilir.

Mali sürdürülebilirlik için gereken değişiklikler, mevcut uygulamaları değiştirmeyi gerektirebilir.

Kanıta dayalı mali modellerin uygulanması, gereksiz prosedürlerin azaltılması ve kaynakların daha verimli kullanılması için çaba harcanmalıdır.

Facilitating access to medicines and medical devices can meet patients' needs and improve health outcomes.

Access to medicines and devices can be a sensitive area requiring regulation and oversight.

It is important to strengthen the supply chain, promote the rational use of medicines and regulate the safety of medical devices.

Access to medicines and medical devices will be facilitated.

The focus is on ensuring safe access to medicines and medical devices through efficient supply chain monitoring. Strengthening the infrastructure for rational medicine supply management, supported by artificial intelligence applications, is a key initiative. Additionally, efforts will target enhancing the national control laboratory infrastructure to ensure access to safe products.

İlaç ve tıbbi cihaza erişimin kolaylaştırılması sağlanacaktır.

Odak noktası, etkin tedarik zinciri takibi yoluyla ilaçlara ve tıbbi cihazlara güvenli erişimin sağlanmasıdır. Yapay zeka uygulamalarıyla desteklenen rasyonel ilaç tedarik yönetimi altyapısının güçlendirilmesi önemli bir girişimdir. Ayrıca, güvenli ürünlere erişimin sağlanması için ulusal kontrol laboratuvarı altyapısının geliştirilmesi hedeflenmektedir.

İlaç ve tıbbi cihazlara erişimin kolaylaştırılması, hastaların ihtiyaçlarını karşılayabilir ve sağlık sonuçlarını iyileştirebilir.

İlaç ve cihaz erişimi, düzenleme ve denetim gerektiren hassas bir alan olabilir.

Tedarik zincirinin güçlendirilmesi, akılcı ilaç kullanımının teşvik edilmesi ve tıbbi cihazların güvenliği için düzenlemeler yapılması önemlidir.

Health Goals

	2022	2023	2028
Number of Hospital Beds per Ten Thousand People	30,7 ¹	32,0 ²	36,0
Number of Physicians per Hundred Thousand People	228 ¹	240 ²	315
Number of Nurses and Midwives per Hundred Thousand People	356	370 ²	500
Population per Family Medicine Unit	3.064	3.040 ²	2.700
Ratio of Qualified Hospital Beds to All Hospital Beds (Ministry of Health, %)	79,6	80,2 ²	90,0
Infant Mortality Rate (Per Thousand Live Births, All Weeks)	9,1 ¹	9,3 ²	8,5
Maternal Mortality Rate (Per Hundred Thousand Live Births)	12,6 ¹	12,6 ²	12,0
Obesity Rate (Age 15 and Over, %) (Measurement Based)	31,5 ³	29,1 ²	27,0
Diabetes Rate (Age 15 and Over, %) (Measurement Based)	12,5 ³	12,1 ²	11,0
Frequency of Tobacco Product Use in Population 15 Years of Age and Above (Percentage of Everyday and Occasional Users %)	32	32 ⁴	27
Ratio of Balanced Distribution of Physical Infrastructure ⁵	1,60 ¹	1,42 ²	1,38
Ratio of Balanced Distribution of the Number of Physicians ⁶	2,29 ¹	2,38 ²	2,0
Caesarean Section Rate (Per Thousand Live Births)	584 ⁷	580 ²	350

	2022	2023	2028
On Bin Kişi Başına Düşen Hastane Yatağı Sayısı	30,7 ¹	32,0 ²	36,0
Yüz Bin Kişi Başına Düşen Hekim Sayısı	228 ¹	240 ²	315
Yüz Bin Kişi Başına Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı	356	370 ²	500
Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus	3.064	3.040 ²	2.700
Nitelikli Hastane Yataklarının Tüm Hastane Yataklarına Oranı (Sağlık Bakanlığı, %)	79,6	80,2 ²	90,0
Bebek Ölüm Hızı (Bin Canlı Doğum Başına, Tüm Haftalar)	9,1 ¹	9,3 ²	8,5
Anne Ölüm Hızı (Yüz Bin Canlı Doğum Başına)	12,6 ¹	12,6 ²	12,0
Obezite Oranı (15 Yaş ve Üzeri, %) (Ölçüm Bazlı)	31,5 ³	29,1 ²	27,0
Diyabet Oranı (15 Yaş ve Üzeri, %) (Ölçüm Bazlı)	12,5 ³	12,1 ²	11,0
Tütün Ürünlerinin 15 Yaş ve Üzeri Nüfusta Kullanım Sıklığı (Her Gün ve Ara Sıra Kullananların Yüzdesi %)	32	32 ⁴	27
Fiziksel Altyapının Dengeli Dağılım Oranı ⁵	1,60 ¹	1,42 ²	1,38
Hekim Sayısının Dengeli Dağılım Oranı ⁶	2,29 ¹	2,38 ²	2,0
Sezaryen Oranı (Bin Canlı Doğum Başına)	584 ⁷	580 ²	350

Source: 2023 data are Ministry of Health realization estimates and 2028 data are Twelfth Development Plan targets.

(1) Preliminary results of Health Statistics Yearbook 2022.

(2) Realization estimate for 2023.

(3) Türkiye Nutrition and Health Survey 2017 data.

(4) TURKSTAT Türkiye Health Survey data for 2022.

(5) Ratio of regions with the highest and lowest number of beds per 10 thousand people according to NUTS Level 1.

(6) Ratio of the highest and lowest number of physicians per 100 thousand people according to NUTS Level 1.

(7) Data for 2021.

Kaynak: 2023 verileri Sağlık Bakanlığı gerçekleştirme tahminleri, 2028 verileri ise On İkinci Kalkınma Planı hedefleridir.

(1) 2022 Sağlık İstatistikleri Yıllığı, ön sonuçları.

(2) 2023 yılı gerçekleştirme tahmini.

(3) Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017 verileri.

(4) TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2022 verileri.

(5) İBBS Düzey 1'e göre 10 bin kişiye düşen yatak sayısı en yüksek ve en düşük olan bölgelerin oranı.

(6) İBBS Düzey 1'e göre 100 bin kişi başına düşen hekim sayısının en yüksek ve en düşük olduğu bölgelerin oranı.

(7) 2021 yılı verileri.

Konumlar | Locations

Ar-Ge Merkezi | R&D Centre

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Teknopark N 165 Atakum Samsun, Türkiye

Avrasya Ofisi | Eurasia Office

Etiler Mh Seher Yıldızı Sk No 23 9 Beşiktaş, İstanbul, Türkiye

Avrupa Ofisi | Europe Office

Harju maakond Tallinn, Kesklinna linnaosa Tornimäe tn 5 Estonia

Kuzey Amerika Ofisi | North America Office

867 Boylston St Suite 500 Boston, MA 02116, USA

Orta Doğu & Kuzey Afrika Ofisi | Middle East & North Africa Office

Lot B17, Centre urbain Nord, Tunis, Tunisia

 +90 850 255 19 34

 heor@econix.net

 econix.net

ECONiX Build Knowledge
Secure Access

www.econix.net